

Erdészeti gyűjtemények II.

Képeslapok, kártyanaptárak

A képeslapok kartonlapra nyomtatott és írt emlékek. A képes levelezőlap a levelezőlappól alakult ki, idővel az egyik teljes oldalát kép foglalta el. Mérete megszabott volt, és boríték nélkül lehetett feladni.

Az első képeslapok 1870-ben jelentek meg Poroszországban, Franciaországban és Angliában közel egy időben. Ezek a nyomdai eljárással készített, jelentős példányszámú új kommunikációs eszközök hamar nagy népszerűsége-re tettek szert. A képeslapokat már a 19. század végén rendkívüli témagazdagság jellemezte, különösen kedveltek voltak a tájakat, településeket, épületeket ábrázoló lapok.

Magyarországon 1896 előtt főképp német és osztrák nyomdák termékeit lehetett megvásárolni. A képeslapkiadás aranykora 1896–1913 között volt. Ebben a korban a magyar polgárosodási folyamat részeként az akkori társadalom minden rétege használta.

A második világháború után csökkenni kezdett a képeslapok népszerűsége. Az 1960-as évek végétől megélénkült a szervezett képeslapgyűjtő mozgalom. A gyűjtők szerint: „A sok képeslap csak egy kartonhalmaz. Gyűjteménnyé a rendszerezés teszi!” A háború utáni évtizedekben néhányan nagyon jelentős gyűjteményeket hoztak létre. Például dr. Petrikovits László orvos 400 ezer darabos gyűjteménye képezte az alapját 1968-ban a szerencsi Zempléni Múzeum képeslevelezőlap-gyűjteményének. Napjainkban is sokan hódolnak a képeslap-

gyűjtésnek. Léteznek több tízezres gyűjtemények, honlapok, gyűjtői körök. Mivel sok-sok millió képeslapot adtak ki Magyarországon az elmúlt másfél évszázadban, ez megkönnyíti a gyűjtést. Képeslapokat lehet beszerezni régiségboltokban, vásárokon, vagy az interneten is. Emellett működnek gyűjtői börzék is.

A számítógépek az elmúlt negyedszázadban alapjaiban változtatták meg életünket. Az új kommunikációs eszközök elterjedésével visszaszorult a képes levelezőlap eredeti funkciója, és erősödött kortörténeti dokumentum jellege. Régi képeslapokkal találkozhatunk kiállításokon, albumokban is, segít-

ségükkel jól nyomon követhetők egy-egy település változásai.

Az erdészet-erdőgazdálkodáson belül is sokféle gyűjtési témakör adódik. Az első, úgynevezett aranykorszakból – az egész Kárpát-medence területéről – nem ritkák az erdőigazgatóságok székházait, erdészeti hivatalo-

kat vagy erdészházakat, erdészlakokat bemutató lapok.

A második világháború utáni időszakból származnak az erdészeti üdülőket bemutató lapok. Külön csoportot képeznek az erdészeti oktatási intézmények. Sok képeslap készült a Bányászati és Erdészeti Akadémiáról, illetve utódintézményeiről Selmechányán, majd Sopronban.

A történelmi Magyarország négy erdőri szakiskolájáról (Szeged-Királyhalom, Temesvár-Vadászerdő, Liptóújvár, Görgényszentimre) is sokféle képeslapot adtak ki. A legritkábbak a mai ásványi szakiskolát ábrázoló lapok. A két világháború közötti korszakból számos képeslapot adtak ki az esztergomi erdészeti iskoláról. Később, a háború után már majd mindegyik erdész közép fokú iskoláról készültek képeslapok.

Viszonylag több képeslapon szerepelnek idős, jeles, történelmi személyekhez kötődő fák. Lehet találkozni erdőket, erdőrészeket bemutató lapokkal is. Kimondottan ritkák az erdészeti munkákat, így fakitermelést, közelítést, szállítást bemutató képeslapok, ahogy a fafeldolgozást ábrázolókat is. Ha az erdészet témakörét bővítjük a vadászattal, további, újabb lehetőségek adódnak a gyűjtésre.

Hajdan igen népszerűek és elterjedtek voltak a kártyanaptárak, amelyeket még napjainkban is nagyon sokan gyűjtenek. A kártyanaptárak ugyancsak kartonból készültek, méretük meghatározott volt. Az egyik oldalán az adott év naptárát találjuk, a másik oldalát általában reklámfelületként használták. Az első, ismert példányok az 1800-as évek végéről származnak. A két világháború közötti időszakban már elterjedtebbek voltak. Az 1950-es évektől váltak egyre gyakoribbá.

A gyűjtők szerint 1970-től már olyan tömegben készültek kártyanaptárak, hogy innentől már tematikusan érdemes gyűjteni. Ezekben az időkben az erdőgazdaságok, valamint az egyéb nagyobb erdészeti cégek (pl. ERDÉRT) is évente jelentették meg naptáraikat. Ezek szintén fontos kortörténeti dokumentumok.

A digitális világgal szerencsére a kártyanaptár története nem ért véget. Napjainkban is készülnek kártyanaptárak, bár lényegesen kisebb számban, mint a múlt század második felében, a gyűjtők nagy örömeire.

Andrési Pál
okl. erdőmérnök